

ХАНС КРИСТИАН АНДЕРСЕН

ПАЛЕЧКА

Превод от датски: Светослав Минков, 1977

chitanka.info

Живееше някога една жена, която искаше да си има дете, само че не знаеше отде да го вземе. И ето, отиде тя при една стара магьосница и й каза:

— Ах, как искам да имам детенце! Не можеш ли да ми кажеш отде да го взема?

— Туй е много лесна работа! — рече магьосницата. — Ето ти едно еchemично зърно; то не е като зърната, които растат по полето, нито пък като ония, които хвърлят на кокошките. Посей го в саксия и ще видиш какво ще стане!

— Благодаря! — каза жената и даде на магьосницата дванайсет шилинга. Сетне си отиде в къщи и пося еchemиченото зърно в една саксия. В същия миг от саксията израсна едно голямо, чудно хубаво цвете, прилично на лале, само че листцата му бяха свити като на неразцъфната пъпка.

— Какво хубаво цвете! — извика жената и целуна неговите огненожълти листца, ала в това време цветето се разтвори с трясък. Да, туй беше истинско лале, но в средата на неговата чашка седеше едно мъничко момиченце, много нежно и миличко. На ръст то беше не по-голямо от човешки палец и затова жената го нарече Палечка.

Една хубава лакирана черупка от орех стана люлка на Палечка; сини листца от теменужка бяха нейната постеля, а един розов лист бе нейната завивка. В тая люлка тя спеше нощем, а денем играеше на масата, дето жената бе оставила чиния с вода. Чинията беше заобиколена с венец от цветя, чиито стъбълца се къпеха във водата, по която плуваше един голям лист от лале. Палечка можеше да седи на него и да плува от единия до другия край на чинията. За гребла ѝ служеха два бели конски косъма. Всичко туй беше така хубаво! Палечка умееше също тъй да пее, и такъв нежен и приятен глас никой никога не беше слушал.

Една нощ, когато тя лежеше в люлката си, през счупеното стъкло на прозореца пропълзя голяма жаба — отвратителна, мокра. Жабата скочи право върху масата, гдето Палечка спеше под розовия лист.

— Ето булка за моя син! — каза жабата, грабна ореховата черупка с момиченцето и скочи през прозореца в градината.

През градината течеше голям, широк ручей. Брегът му беше мочурлив и тинест и там живееше жабата със своя син. У, колко грозен и гнусен беше той — също като майка си!

— Куакс, куакс, бре-ке-ке-кекс! — Туй беше всичко, което каза той, като видя малкото момиченце в ореховата черупка.

— Не крякай толкова силно, ще я събудиш! — рече старата жаба.

— Тя може да ни избяга, виж я колко е лека, като лебедов пух. Я да я сложим посред ручея на някой широк лист от водна лилия — тя е тъй малка и лекичка, че за нея това ще бъде истински остров. Оттам тя не може да избяга, а в това време ние ще почистим гостната стая долу, под блатото, гдето ще седите и ще живеете.

В ручея растяха много водни лилии с широки зелени листа, които сякаш плуваха по повърхността на водата. Старата жаба доплува до най-големия лист, който беше най-далеч от брега, и сложи върху него ореховата черупка с Палечка.

Рано сутринта малката Палечка се събуди и като видя къде се намира, заплака горчиво: зеленият лист бе обграден от всички страни с вода и тя не можеше да излезе на суши.

Старата жаба седеше долу в тинята и кичеше къщата си с тръстика и жълти водни лилии, защото искаше да нареди добре стаята на младата булка. Сетне тя отплува с грозния си син при листа, дето седеше Палечка. Тя искаше да вземе хубавото креватче и да го сложи в спалнята на младоженците, преди Палечка да иде сама там. Старата жаба ѝ се поклони ниско във водата и каза:

— Да ти представя моя син. Той ще бъде твой мъж и вие двамата ще си живеете чудесно в тинята!

— Куакс, куакс, бре-ке-ке-кекс! — само можа да каже синът.

Сетне те взеха хубавото креватче и отплуваха с него, а Палечка остана сама върху зеления лист и от очите ѝ покапаха горчиви сълзи: тя не искаше да живее при гнусната жаба и да бъде жена на нейния грозен син. Малките рибки, които плуваха под водата, видяха жабата и чуха думите ѝ. Те поискаха да видят също малката булка и затова подадоха главичките си над водата. И щом я видяха, стана им много жално, че такова миличко момиченце ще трябва да живее при старата жаба в тинята. Не, туй не биваше да стане!... И те се събраха под водата около зеленото стъбло на листа и го прегризаха със зъбите си. В същия миг листът заплува заедно с Палечка надолу по течението — далече, далече, където жабата не можеше да я настигне.

Палечка плуваше край чудни градове; малките птички в храстите я гледаха и пееха.

— Какво сладко, мъничко момиченце!

А листът плуваше все по-нататък и по-нататък и най-сетне Палечка пристигна в една чужда страна.

Една хубава бяла пеперуда се виеше над нея — тя кацна върху листа, защото момиченцето много ѝ хареса. А Палечка се радваше от все сърце: сега жабата не можеше вече да я настигне, а наоколо всичко беше тъй хубаво! Сънцето гореше като злато във водата! Палечка сне пояса си, завърза единия му край за пеперудата, а другия — за листа който заплува още по-бързо по водата.

Прехвръкна майски бръмбар. Той видя момиченцето, обхвана го с лапичките си и го отнесе на едно дърво. Зеленият лист пак продължи пътя си надолу по ручея, а заедно с него и пеперудата — тя бе завързана за листа и не можеше да се освободи.

Ах, как се изплаши бедната Палечка, когато бръмбарът я хвана и полетя с нея към дървото! Ала най-мъчно ѝ беше за прекрасната бяла пеперудка, завързана за листа. Ако не сполучеше да се освободи, тя щеше да умре от глад... Но майският бръмбар съвсем не мислеше за това.

Той седна с Палечка върху най-големия лист на дървото, нахрани я с мед и ѝ каза, че тя е много мила, макар и да не прилича никак на майски бръмбар.

Сетне при тях дойдоха на гости и другите майски бръмбари, които живееха на същото дърво. Те разглеждаха Палечка от главата до петите и младите госпожици бръмбарки се надуваха от гордост.

— Тя има само две крачета! Колко жалка изглежда! — говореха те.

— Тя няма пипала! — казваха други.

— Какво тънко кръстче, също като на човек! У, колко е грозна! — извикаха в един глас всички бръмбарки.

А Палечка беше тъй мила! Туй виждаше и майският бръмбар, който я беше донесъл. Но когато всички заговориха, че тя е грозна, той сам повярва това и реши да не я държи повече при себе си. Той се спусна с нея от дървото и я сложи върху една маргаритка. Палечка остана пак сама и заплака горчиво за туй, че е тъй грозна, та дори и бръмбарите я не искат. Всъщност тя беше най-прекрасното същество, което човек можеше да си представи: тъничка, нежничка като най-хубавия розов листец.

Цяло лято Палечка прекара съвсем самичка в една голяма гора. Тя си изплете люлчица от трева и я закачи под един голям лист от репей — така че дъжд не можеше да я вали. Хранеше се с мед и пиеше роса, която събираще всяка сутрин по листата. Така изминаха лятото и есента. Но ето, настъпи зима — дълга и студена зима. Всички пойни птички отлетяха, дърветата се оголиха, цветята увехнаха, големият лист, под който живееше Палечка, пожълтя, изсъхна и се сви на тръбица. Момиченцето трепереше от студ, рокличката му се беше изпокъсала, а то самото беше тъй мъничко, тъй нежничко, че трябваше да замръзне. Започна да снежи и всяка снежинка беше за Палечка това, което за нас е цяла лопата със сняг, защото ние сме големи, а тя беше мъничка колкото нашия палец. Тя се зави в един увехнал лист, ала той не топлеше. Бедното момиченце зъзнеше и зъбите му тракаха от студ.

Пред самата гора, дето тя живееше, се простираше голяма житна нива. Житото бе отдавна събрано и по замръзналата земя стърчеха само сухи стръкчета. За Палечка това беше цяла гора. Ух, как трепереше тя от студ! Най-сетне момиченцето стигна до вратата на полската мишка — вратата беше малка дупка, покрита със сухи стъблата и тревици. Полската мишка живееше в топлина и охолство: къщичката ѝ беше натъпкана с житни зърна, кухнята и килерът ѝ бяха чудесни. Палечка застана на прага като просякиня и помоли да ѝ дадат късче ечемично зърно — от два дена нищо не бе яла.

— Ах, бедното ми момиченце! — рече полската мишка, която всъщност имаше много добро сърце. — Влез вътре да се постоплиш и да си хапнеш с мен.

Палечка се хареса много на мишката и затова мишката ѝ каза:

— Ти можеш да останеш цялата зима при мен, само че ще трябва да ми чистиш стаята и да ми разправяш приказки; аз много обичам приказките.

И Палечка започна да върши всичко, каквото пожелаеше добрата стара мишка, и заживя великолепно.

— Скоро ще имаме гости! — каза веднъж полската мишка. — Моят съсед има обичай да ме посещава веднъж в седмицата. Той се е наредил много по-добре от мен; има голяма къща и носи чудесно кожухче от черно кадифе. Да можеш да се омъжиш за него, добре ще ти бъде. Само че той е сляп и не ще те види, затова ти ще му разкажеш най-хубавите приказки, каквито знаеш.

Но Палечка не обърна никакво внимание на думите на мишката: тя не искаше да се омъжи за съседа, защото той беше кърт.

Скоро съседът дойде на гости у полската мишка. Той наистина бе облечен в черно кадифено кожухче и както казваше полската мишка, беше много богат и учен. Неговата къща била двайсет пъти по-голяма от нейната, ала той не обичаше никак нито слънцето, нито цветята и се произнасяше твърде зле за тях, защото никога не беше ги виждал.

Поканиха Палечка да изпее нещо и тя изпя две хубави песнички тъй сладко, че къртът се влюби веднага в нея. Но той не каза нито дума, защото беше твърде разсъдлив.

Неотдавна къртът беше изровил под земята дълъг проход от своята къща до къщата на съседката си. Сега той предложи на нея и на Палечка да се разхождат свободно из него. Къртът ги помоли само да не се плашат от мъртвата птичка, която лежеше там. Това беше една истинска птичка, с пера и клон; навярно тя беше умряла неотдавна и беше заровена точно там, дето къртът бе изровил своя проход.

Къртът взе в устата си късче гнило дърво, което светеше в тъмнината, и тръгна напред, за да осветява дългия тъмен проход. Когато стигнаха до мястото, дето лежеше мъртвата птичка, той проби с широкия си нос тавана и подигна земята тъй, че се образува голяма дупка, през която проникна дневна светлина. В средата на прохода лежеше една мъртва лястовица: хубавите ѝ крилца бяха плътно прилепнали о тялото, главичката и краката ѝ бяха скрити под перата. Бедната птичка бе умряла навярно от студ. На Палечка ѝ стана жално за нея — тя обичаше много всички малки птички, които ѝ пееха и чуруликаха през цялото лято такива чудни песнички, ала къртът бутна лястовичката с кривите си нозе и рече:

— Да, тя няма да писка вече! Ето какво значи да се родиш малка птичка! Слава богу, че моите деца не ще имат такава участ! Тия птички умеят само да чуруликат и зиме мрат от студ.

— Да, имате право — рече полската мишка. — Каква полза има от туй чуруликане на птичката? Студува и гладува през зимата. А разправят още, че това било благородно.

Палечка не каза нищо, но когато къртът и мишката се обърнаха гърбом към птичката, тя се наведе над нея, разгърна перцата ѝ и я целуна в очите.

„Може би тая същата птичка ми пееше тъй хубаво през лятото! — помисли си момиченцето. — Колко много радост ми достави ти, миличка, хубава птичко!“

Сетне къртът запуши отново дупката, през която влизаше светлината, и изпрати дамите до в къщи. Ала Палечка не можа да заспи през нощта. Тя стана от леглото си, изплете от сено един голям килим, занесе го в прохода и загърна с него мъртвата птичка. След това натрупа около птичката тичинки от цветя, които намери в килера на мишката и които бяха меки като пух, за да й бъде топло.

— Прощавай, миличка птичко! — каза Палечка. — Прощавай! Благодаря ти за чудните песни през лятото, когато всички дървета бяха зелени, а слънцето светеше тъй топло над нас.

Й тя опря главицата си о гърдите на птичката, но изведнъж се изплаши: лястовичката съвсем не беше мъртва — сърцето й биеше. Тя бе само вцепенена от студ и сега се стопли и съживи отново.

Наесен лястовичките отлитат в топлите страни, но ако някоя от тях закъсне, тогава тя замръзва, пада като мъртва на земята и студеният сняг я засипва.

Палечка затрепера от страх, защото в сравнение с нея птичката изглеждаше цял великан. Ала все пак тя възвърна смелостта си, зави още по-добре лястовичката, сетне изтича, донесе конопения лист, който й служеше за одеяло, и покри с него главата на птичката.

На следната нощ Палечка се промъкна отново при лястовичката. Сега тя беше съвсем съживена, само че беше още твърде слаба. Тя можа да отвори само за миг очите си и да погледне Палечка, която стоеше пред нея с късче гнило дърво в ръка, защото друг фенер нямаше.

— Благодаря ти, мъничко момиченце! — рече болната лястовичка. — Аз се стоплих много добре. Скоро ще бъда съвсем здрава и ще мога да литна отново под лъчите на слънцето.

— Ax! — каза момиченцето. — Сега навън е тъй студено, всичко е покрито със сняг. Остани по-добре в твоята топла постеля, аз ще се грижа за теб.

И Палечка донесе на птичката вода в един листец от цвете. Лястовичката се напи и каза на момиченцето как си бе наранила крилцето от един шипков храст и затова не могла да лети тъй бързо както другите лястовички, които заминали далече-далече, в топлите

страни. Най-сетне тя паднала на земята и какво е станало след това, не могла да си спомни: не знаела дори как се намерила тук.

Тъй лястовичката прекара цяла зима под земята и Палечка се грижеше от все сърце за нея. Нито къртът, нито полската мишка знаеха нещо за това — те изобщо не обичаха никак птичките.

Когато настъпи пролетта и слънцето стопли земята, лястовичката се сбогува с Палечка, която отвори дупката, изровена от кърта.

Слънцето грееше чудно хубаво и лястовичката попита Палечка дали не иска да тръгне с нея: тя можеше да седне на гърба ѝ и те щяха да литнат към зелената гора. Но Палечка не искаше да напусне по такъв начин старата полска мишка, защото знаеше, че туй ще я насъкъби.

— Не, не мога! — каза тя на лястовичката.

— Прощавай, прощавай, миличко момиченце! — рече лястовичката и полетя в слънчевите лъчи.

Палечка погледна след нея и в очите ѝ блеснаха сълзи: тя бе обикнала тъй много бедната птичка.

— Чик-чирик! Чик-чирик! — изчурулика птичката и се загуби в зелената гора.

На момиченцето беше много тъжно. Не му позволяваха никак да излиза на слънце. Житото, което бяха посели в нивата над къщичката на полската мишка, израсна високо. За бедната Палечка то беше същинска гъста гора.

— През лятото ще трябва да си пригответи чеиза! — каза ѝ полската мишка. Досадният съсед в кадифеното кожухче беше поискал ръката на Палечка.

— Ти трябва да имаш всичко, щом като ще бъдеш жена на кърта! — говореше мишката. И Палечка улови вретеното, а старата мишка нае четири паяка да предат ден и нощ.

Всяка вечер къртът идваше на гости у полската мишка и само разправяше, че когато наближи краят на лятото, слънцето няма да нагрява тъй силно земята, която сега се била втвърдила като камък. Тогава те щели да отпразнуват сватбата. Но туй никак не радваше Палечка: тя не можеше да търпи досадния кърт. Всяка сутрин при изгрев слънце и всяка вечер при залез Палечка излизаше на вратата на мишата дупка. Понякога вятърът полюшваше житните класове и тя успяваше да зърне късче синьо небе. „Колко светло и колко хубаво е

тук, на свобода!“ — мислеше момиченцето и си спомняше за лястовичката. Искаше му се много да я види, ала птичката не се явяваше.

Навярно тя летеше хе там, в далечната зелена гора.

През есента всичкият чеиз на Палечка беше вече готов.

— След четири седмици ще бъде твоята сватба! — каза полската мишка. Но Палечка заплака и отговори, че не иска да се омъжи за досадния кърт.

— Глупости! — рече старата мишка. — Я не упорствувай много, че да не взема да те схрускам! Ти ще имаш прекрасен мъж. Самата царица няма такова черно кадифено кожухче като неговото. А пък кухнята и избата му са претъпкани с храна. Благодари на бога, че ще имаш такъв мъж!

И ето, настъпи денят на сватбата. Къртът дойде за булката. Сега тя трябваше да го последва в дупката му, да живее там, дълбоко-дълбоко под земята, и да не излиза никога на слънце, защото къртът не можеше да търпи слънцето. А на бедното момиченце му беше тъй мъчно да се раздели завинаги с хубавото слънчице! При полската мишка то можеше все пак да му се любува понякога от вратата.

И Палечка излезе да погледне слънцето за последен път. Житото беше събрано вече от нивата и из земята стърчеха пак само суhi стръкчета. Момиченцето пристъпи напред и протегна ръчичките си към слънцето.

— Прощавай, ясно слънчице, прощавай!

Сетне то прегърна едно малко червено цвете, което растеше наблизо, и му каза:

— Поздрави от мен милата лястовичка, ако я видиш!

— Чик-чирик! Чик-чирик! — разнесе се изведньж над главата на момиченцето. Палечка погледна нагоре и видя лястовичката, която летеше над нея. Лястовичката също я видя и се зарадва много, а момиченцето заплака и й разказа, че не иска да се омъжи за гнусния кърт и да живее с него дълбоко под земята, където никога не надниква слънцето.

— Скоро ще настъпи студена зима — каза лястовичката. — Аз ще отлетя далече-далече, в топлите страни. Искаш ли да дойдеш с мен? Ще седнеш на гърба ми — само че ще се завържеш здраво с пояса си — и ние ще избягаме от грозния кърт далеч зад сините морета, в

топлите земи, гдето слънцето свети още по-силно оттук, гдето винаги е лято и цъфтят чудни цветя! Хвръкни с мен, мило момиченце! Ти ми спаси живота, когато лежах замръзнала в тъмната дупка!

— Да, да, аз ще хвръкна с теб! — каза Палечка, седна на гърба на птичката, протегна крачката си върху разперените и криле и се завърза здраво с пояса си за най-голямото перо.

Лястовичката се изви като стрела и се понесе над тъмни гори, над сини морета и високи планини, покрити със сняг. Във въздуха беше много студено. Палечка се скри в топлите пера на лястовичката и подаде навън само малката си главица, за да се любува на хубостите, които се виждаха по пътя им.

Най-сетне те стигнаха в топлите страни. Там слънцето светеше много по-силно, небето беше два пъти по-високо, а около рововете и плетовете се виеха чудно хубави лози.

В горите растяха лимони и портокали, наоколо ухаеше на мирти и балзамин, а по пътищата тичаха чудно хубави деца и ловяха големи шарени пеперуди.

Но лястовичката хвърчеше все по-нататък и колкото по-далеч летеше, толкова по-хубаво ставаше наоколо. Сред зелени, кичести дървета на брега на едно прекрасно синьо езеро се издигаше стариен бял палат от мрамор. По неговите високи стълбове пълзяха лози, а горе под покрива се чернееха много лястовichi гнезда. В едно от тия гнезда живееше и лястовичката, която донесе на гърба си Палечка.

— Ето моята къща! — каза лястовичката. — А ти си избери едно от тия прекрасни цветя долу, аз ще те оставя там и ти ще си заживееш чудесно.

— Ах, колко хубаво ще бъде! — извика Палечка и запляска с ръчички.

Долу на земята лежеше бял мраморен стълб: той беше паднал и се бе счупил на три къса, но между тия късове растяха чудно хубави бели цветя. Лястовичката се спусна и остави момиченцето върху най-широкия лист на едно цвете. Но колко се учуди Палечка! В средата на цветето седеше малко човече, беличко и прозрачно като стъкло. Върху неговата глава сияеше чудна златна шапчица, а зад раменете му се развиваха блестящи крилца. Самото човече не беше по-голямо от Палечка.

То беше елф^[1]. Във всяко цветче живееше по един елф или елфида, ала човечето, което седеше до Палечка, беше самият главатар на елфите.

— Ах, колко е хубав! — прошепна Палечка на лястовичката.

А малкият главатар съвсем се изплаши, като видя птичката. Той беше тъй мъничък, тъй нежен, че в сравнение с него тя изглеждаше истински великан. Затова пък елфът се зарадва много, като видя Палечка, защото никога не беше виждал такова хубаво момиченце. Главатарят на елфите сне веднага златната шапчица от главата си, сложи я върху главицата на Палечка и я попита как се казва и дали иска да стане негова жена. Ето туй се казваше мъж! Той не приличаше нито на гнусния син на жабата, нито на кърта в кадифеното кожухче. И затова Палечка каза:

— Да!

Тогава от всяко цвете изхвръкна по един елф или елфида и те бяха тъй хубави, че човек не можеше да им се нарадва. Те всички поднесоха на Палечка по един подарък, ала най-хубавият подарък бяха двете тънки крилца от голяма пеперуда. Тия крилца закрепиха на гърба на момиченцето и тогава то започна да прехвръква от цвят на цвят. Ех, че беше радост! Малката лястовичка седеше горе в гнездото си и пееше сватбена песен, макар че ѝ беше много мъчно: тя бе обикнала Палечка и не искаше да се раздели с нея.

— Ти вече няма да се казваш Палечка! — рече елфът. — Това име е грозно, а ти си тъй хубава! Отсега нататък ние ще те наричаме Мая.

— Прощавай, прощавай! — изчурулика лястовичката и отлетя от топлите страни пак в Дания. Там тя имаше едно малко гнездо над прозореца на оня човек, който умее да разказва приказки. Нему тя изпя: „Чик-чирик!“ и тъй узнахме ние цялата тая приказка.

[1] Елфи — приказни същества, които живеят в цветята. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.